

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Her Kim Rikaz Bulursa, Onda Beşte Bir Vardır

Ebu Ahmed'e

Soru:

Hamd Allah'a, salat ve selam Efendimiz Muhammed'in üzerine olsun. Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh. Ben Filistinliyim; burada başkasının arazilerinde değerli madenleri arayan biri var; şayet bu kişi 1916 yılında Osmanlı Devleti'nin saklamış olduğu Osmanlı gramlarını bulsa ve şimdi bunları Türklere iade etme imkânı olmasa, şayet varsa parayı bulan kişinin bir payı var mıdır yoksa arazi sahibi sadece kenzin arazisinde korunmasının ücretini mi alır? Aslı devlete ait olan paranın tamamı mı fakirlere verilir yoksa sadece beşte biri mi verilir? Size teşekkür ediyorum; Allah size yardım etsin, sizi ve muhlisleri korusun.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Daha önce benzer bir soruya birçok kez cevap vermiştik ve şimdi size onlardan bir kısmını aktarıyorum:

1- 08/11/2013 tarihli soru-cevap.

(...**Rikaz hakkındaki sorunun ikinci kısmına gelince**, Rikaz bulan kimse, onun beşte birini İslam Devletine teslim eder. Devlet de onu Müslümanların maslahatları için harcar. Geri kalan dörtte biri ise Rikaz'ı bulana ait olur. Yalnız Rikaz, bir başkasına ait olan bir arazide bulunmuş olmamalıdır. Ancak bugün olduğu gibi ortada bir İslam Devleti yoksa Rikaz'ı bulan kişi, beşte birini fakirlere, miskinlere ve Müslümanların maslahatlarına harcar. Bu konuda en doğru olanı araştırır. Geri kalanlar ise onun olur. Bunun delili şudur:

a- Rikaz, gümüş, altın ya da mücevher olsun, inci ya da silah ve takı olsun toprakta gömülü olan mala denir. İster Mısırlılar, Babilliler, Asurlular, Sasaniler, Romalılar, Yunanlılar gibi eski milletlerin kral ve büyüklerinin mezarlarında bulunan madeni paralar, süsler ve mücevherler olsun, isterse eski yıkık şehirler ve tepelerde olsun, ister küplere konulu altın, isterse gümüş paralar olsun, ister cahiliye günlerinde, isterse İslam devrinde toprağa gömülmüş olsun bunların hepsi Rikaz sayılır.

Rikaz, “رِكْز، يركز” “Rakeze Yerküzü” kökünden türemiştir. Tıpkı gizli olduğunda “غرر يغرز” “Ğaraze, Yağrizu” kökünden türeyen fiil gibi. Mızrak toprağa saplandığında “رِكْز الرمح” “Rakeze er-Rumh” denilir. Gizli sese de “Rikzu” denir. Allah Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurdu:

“**Veya onların gizli bir seslerini işitiyor musun?**” [Meryem 98] Madene gelince, gökler ve yer yaratılırken Allah'ın yeryüzünde yarattığı altın, gümüş, bakır, kurşun ve benzeri şeylere denir. Maden kelimesi, “عَدَنَ فِي الْمَكَانِ يَعْدَنُ” “Adene, Yadinu fil mekân” kökünden türemiştir. Bir yerde ikamet eden için “Adene bi't-mekân” denir. İkame ve ebedilik yurdu olduğu için Adn cennetine bu isim verilmiştir. Maden, insanların gömdükleri değil, Allah'ın yeraltında yarattığı elementlerdir. Böylece maden, Rikaz'dan farklıdır. Çünkü Rikaz, insanların gömdüklerine denir.

b- Rikaz ve madende asıl olan şu hadisi şeriflerdir: Ebu Hurayra, Rasalullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

العجماء جرحها جُبَار، وفي الركاز الخمس **“Hayvanın yaralaması hederdir. Rikaz da ise beşte bir zekât vardır.”** [Ebu Ubeyd] Abdullah ibn Amr'ın rivayet ettiğine göre;

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَ عَنِ الْمَالِ الَّذِي يُوجَدُ فِي الْخَرْبِ الْعَادِي، فَقَالَ: فِيهِ وَفِي الرِّكَازِ الْخَمْسُ **“Adamın biri harabelerde bulunan şeylerin hükmünü Rasulallah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e sorunca “Onda ve Rikaz'da beşte bir vardır” cevabını verdi.”** Ali bin Ebi Talib'ten Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediği rivayet edildi:

وفي السُّيُوبِ الْخَمْسُ. قال: والسُّيُوبُ عُرُوقُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ الَّتِي تَحْتَ الْأَرْضِ **“Suyub'ta beşte bir vardır.”** Rasulallah Sallallahu Aleyhi ve Sellem: **“Suyub, yeraltında olan altın ve gümüş ocaklarına**

denir.” [İbn Kudame, Muğni]

c- Buna göre altın, gümüş, süs, mücevher, ve benzeri şeyler gibi mezarlarda, tepelerde, eski milletlerin şehirlerinde, ölü arazilerde, eski harabelerde bulunan tüm gömülü mallar, ister cahiliye gömüsü olsun, ister İslam devrindeki Müslümanların gömüsü olsun, bulana ait olur. Onun beşte birini Beytu'l Mal'a zekât olarak verir.

Tüm tükenir az madenlerde durum böyledir. Tükenmezler böyle değildir. Yani altın ve gümüş gibi sınırlı madenler, ister altın ve gümüş yatağı olsun, isterse külçe olsun, birine ait olmayan ölü bir arazide bulduklarında, bulana ait olurlar. Onun beşte birini Beytu'l Mal'a zekât olarak verir. Tükenmez olursa, yani belli bir miktarı ile sınırlandırılmaz maden yatakları olursa, kamu mülkiyeti hükmünü alırlar ve bunlar için başka ayrıntılar söz konusudur.

Rikaz ve maden bulanlardan alınan beşte bir zekât, Fey hükmündedir. Beytu'l Mal içinde Fey ve Haraç Divanı arasına konurlar. Fey ve Haracın harcanacağı yere harcanırlar. Onların tasarruf yetkisi Halifeye aittir. Ümmetin işlerini gütmek ve maslahatlarını gidermek için içtihat ve görüşüne göre hayır ve uygun gördüğü yerlere onları harcar.

d- Bir kimse, kendi arazisinde veya binasında Rikaz veya maden bulursa, ister arazi veya binayı miras yoluyla almış olsun, isterse bir başkasından satın almış olsun, bulunanlar bulana ait olur. Her kim de başkasının arazisinde veya binasında Rikaz veya maden bulursa, bulunan Rikaz veya maden, Rikaz veya madeni bulana değil arazi veya bina sahibine ait olur. H.05 Muharrem 1434 M.08 Kasım 2013) Soru-cevap bitti.

2- 18/09/2014 tarihli soru-cevap.

(... Buhari ve Müslim, İbn Şihab, Sa'îd İbn . el-Müsayyeb, Ebu Seleme bin Abdurrahman, Ebu Hureyra'dan rivayet ettiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

“**Rikaz'da beşte bir var.**” وَفِي الرِّكَازِ الْخُمْسُ Rikaz, gömülü mal veya sınırlı yeraltı madenleridir. Kim, arazisinde veya binasında Rikaz bulursa, ona sahip olur. Kim de başkasının arazisinde veya binasında Rikaz veya maden bulursa, bulunan Rikaz veya maden, arazi veya bina sahibine ait olur. Rikaz'ı veya madeni bulana ait olmaz. Rikaz'ın bulunmasıyla da beşte bir vacip olur. Rikaz'ın Beytu'l Mal'a verilmesini geciktirmek caiz değildir.

Beşte bir zekât mı yoksa “devletin mülkiyetinin” Fey'i mi konusuna gelince, bunun cevabı şöyledir: Beşte bir, zekât değil, aksine Fey'dir. Bunun delillerinden biri, Ebu Ubeyde'nin, Mücalid ve eş-Şa'bi'den rivayet ettiği şu sözdür:

أن رجلاً وجد ألف دينار مدفونة خارجاً من المدينة، فأتى بها عمر بن الخطاب، فأخذ منها الخمس مائتي دينار، ودفع إلى الرجل بقيةها، وجعل عمر يقسم المائتين بين من حضره من المسلمين، إلى أن أفضل منها فضلة. فقال عمر: أين صاحب الدنانير؟ فقام إليه، فقال له عمر: **Bir adam şehir dışında gömülü bin dinar buldu. Onu Ömer İbn el-Hattab'a getirdi. O da o gömüden beşte biri olan iki yüz dinarı aldı. Geri kalanını da adama geri verdi. Ardından Ömer, yanında bulunan Müslümanlara kuruşuna kadar 200 dinarı dağıtmaya başladı. Ömer: Dinarların sahibi nerede? diye sordu. O kişi de ayağa kalktı. Ömer ona: “Bu dinarları al, onlar senin” dedi.**

Eş-Şa'bi'nin hadisinden de anlaşıldığı gibi Ömer'in Rikaz'ı bulandan aldığı miktar, sadece beşte birdir. Geri kalan beşte dördü ise Rikaz'ı bulana geri verildi. Alınan bu beşte bir, zekât değildir. Fey kabilindedir. Çünkü eğer zekât olmuş olsaydı, zekât masrafları arasına konulur ve ondan Ömer Rikaz'ı bulana vermezdi. Çünkü o zengindi. Zekât ise zengine helal değildir.

Bu nedenle Rikaz'ın değeri ne olursa olsun, beşte dördü bulana aittir. Beşte biri de Beytu'l Mal'ındır. Bu nisaba bağlı değildir. Çünkü Rikaz, zekât değildir. İster Rikaz'ın değeri nisap miktarına ulaşsın isterse nisap miktarından az olsun beşte biri Müslümanların Beytu'l Mal'ına verilmek zorundadır. Şu anda Müslümanların Beytu'l Mal'ı olmadığı için Rikaz'ı bulan kişi, beşte birini Müslümanların maslahatlarına ya da muhtaç olanlara harcar. En hayırlı olanı yapar. H.23 Zilka'de 1435 M.18 Eylül 2014) Soru-cevap bitti.

Bu kadarı yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 19 Saferu'l Hayr 1444

M. 15/09/2022

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4282/>